

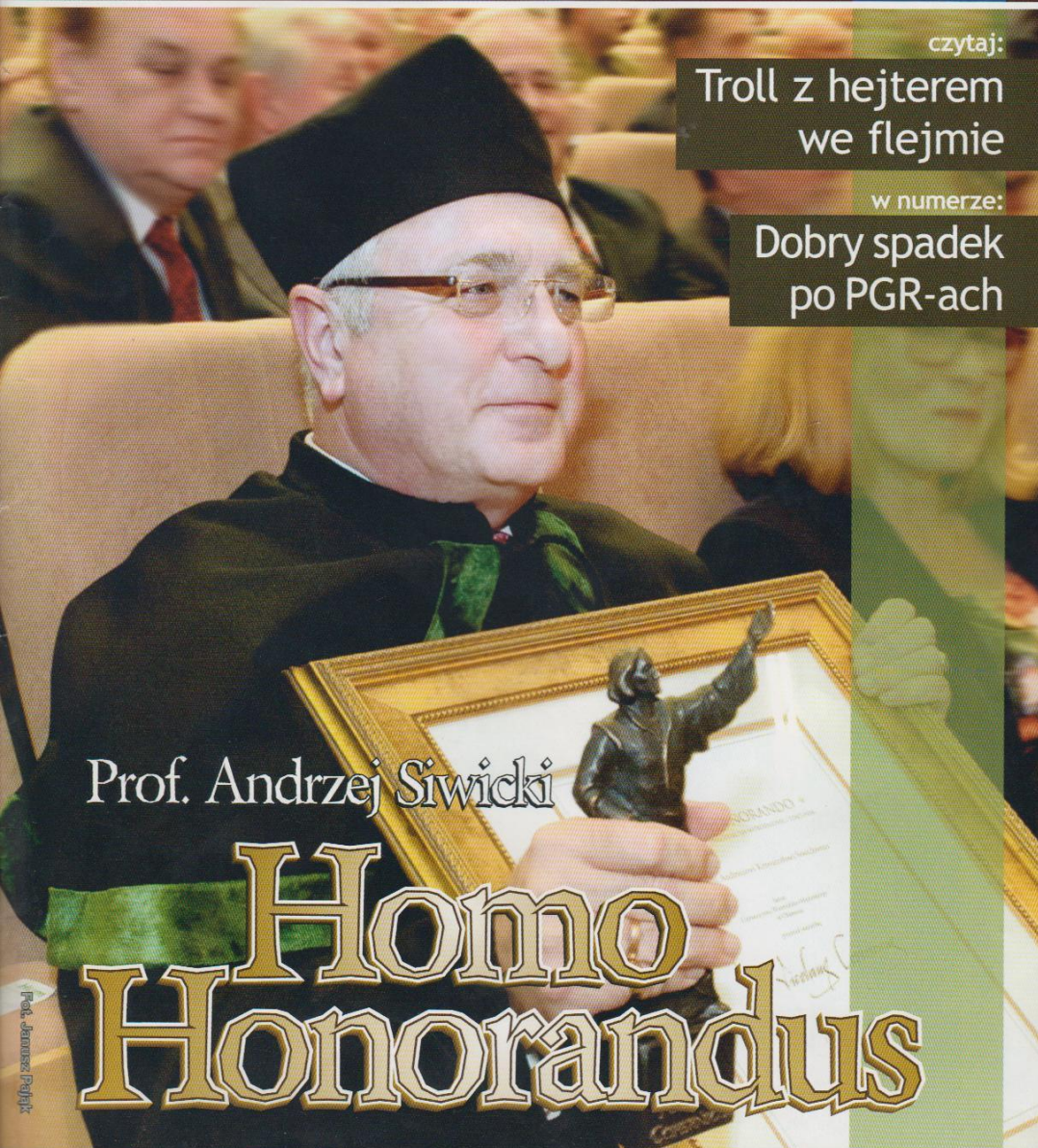
czytaj:

**Troll z hejterem
we flegmie**

w numerze:

**Dobry spadek
po PGR-ach**

Prof. Andrzej Siwicki

 Homo
Honorandus

NASZE BABY PRUSKIE (CZ.15)

Historię przeważnie tworzą i opisują mężczyźni. Ale przecież nie byłoby historii bez kobiet. W dziejach i kulturze Prus ich nie brakowało. Te najważniejsze przypomina dr Izabela Lewandowska.

Halina Keferstein (na zdj. z lewej)

(1929-2003) – bibliotekarka, badaczka druckarstwa i książki, działaczka społeczno-polityczna. Urodziła się w Kalinówce, w województwie małopolskim. W czasie wojny, jako 13-letnia dziewczynka przystąpiła do Armii Krajowej, a następnie została najmłodszą sanitariuszką w szeregach 106 Dywizji Piechoty. W 1948 r. zdobyła maturę w Olsztynie, następnie ukończyła studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Przeniósła się do Wrocławia, gdzie rozpoczęła pracę w szkole średniej, przeznaczoną dla dzieci z trudnościami w języku polskim (reemigrantów z Francji, emigrantów z Grecji, autochtonów i Żydów). Następnie podjęła pracę jako bibliotekarka w Zespole Katedr Geologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Jednocześnie kontynuowała studia na kierunku bibliotekoznawstwo. Po obronie dyplomu na temat Biblioteki Minorytów, zamieszkała w Olsztynie.

Krótko pracowała w Bibliotece Studium Języków Obcych ART, następnie kierowała Biblioteką Instytutu Rybactwa Śródlądowego Wyższej Szkoły Rolniczej. Wiosną 1965 roku objęła stanowisko kierownika Działu Piśmiennictwa Biblioteki w Muzeum Warmii i Mazur. Jej zasługą jest opracowanie zbioru starodruków, liczącego ponad 2000 woluminów oraz całego zasobu posiadanych wówczas rękopisów. Prowadziła akcję pozyskiwania i zachowywania starodruków ocalałych po II wojny światowej.

W latach 70. XX w. była także nauczycielem akademickim pracującym w Zakładzie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie. Wypromowała ok. 50 studentek bibliotekarstwa. Zainteresowanie starodrukami rozwinęła w pracy doktorskiej obronionej w 1978 r. Była specjalistką w zakresie opracowania inkunabułów i starych druków. Na jej bezinteresowną pomoc w tym zakresie mogły liczyć wszystkie olsztyńskie biblioteki. Halina Keferstein to autorka licznych publikacji naukowych, m.in. w „Roczniku Olsztyńskim”, „Komunikatach Mazursko-Warmińskich”, „Roczniku Bibliotecznym”, a także kilkunastu scenariuszy wystaw, popularyzatorka wiedzy o książce.

Po odejściu na emeryturę w 1985 r. związała się z Działem Przyrody Muzeum Warmii i Mazur. W latach 1984-1990 była radną Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie, a następnie wiceprzewodniczącą Rady Społeczno-Gospodarczej przy WRN. Była członkinią Komisji Ochrony Środowiska, Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, a także kandydatem na posła. Zmarła w kwietniu 2003 r. Została pochowana na cmentarzu komunalnym w Olsztynie.

Brigitte Poschmann

(1932-2008) – historyczka, archiwistka, badaczka dziejów Warmii. Urodziła się w Waltersmühl (obecnie Konradowo) koło Lidzbarka. Uczęszczała do szkoły w Olsztynie. Potem wraz z rodzicami wyjechała do Niemiec. W lutym 1952 r. ukończyła szkołę średnią w miejscowości Vechra. Następnie podjęła naukę na uniwersytetach w Münster i Marburgu. Studiowała historię, germanistykę, filozofię oraz archiwistykę. W 1969 r. otrzymała tytuł doktora nauk historycznych. Pracowała w archiwach państwowych m.in. w Osnabrück. Od 1968 r. pełniła funkcję kierownika Archiwum Państwowego w Bückeburgu.

Jako historyk i archiwista większość swoich prac poświęciła rodzinnej Warmii. Była autorką ponad 80 recenzji oraz wielu omówień i artykułów na temat przeszłości Warmii, jej kultury i ważnych postaci. Uczestniczyła w wielu sesjach naukowych organizowanych nie tylko w Niemczech, ale i w naszym regionie. Swoją działalnością promowała współpracę polsko-niemiecką w zakresie prowadzenia badań historycznych nad dziejami Warmii. Przez wiele lat prezesowała niemieckim towarzystwom zajmującym się historią regionu, np. Towarzystwo Historyczne w Schauburgu i Historyczne Towarzystwo

Warmińskie (Historischer Verein für Ermland), którego od 1962 r. była członkinią, a w latach 1971-1989 prezesem. Profesor Poschmann zmarła w 2008 r. w Münster. Do dziś jest mile wspomnianą przez olsztyńskich historyków.

Grażyna Langowska (na zdj. z prawej)

(1946-2009) – nauczycielka i polityk, posłanka na Sejm X i III kadencji. Urodziła się w Rzeszotarach k. Warszawy. W 1969 r. ukończyła studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, uzyskując tytuł zawodowy magistra filologii polskiej. Potem przeniósła się do Olsztyna, gdzie pracowała jako nauczycielka języka polskiego. W 1980 r. wstąpiła do Związku Zawodowego „Solidarność”. Weszła m.in. w skład prezydium zarządu Regionu Warmińsko-Mazurskiego, pełniąc funkcję rzecznika. W kwietniu 1981 r. uczestniczyła w Kongresie Światowej Konfederacji Pracy w Brukseli. Brała też udział w Krajowym Zjeździe Delegatów w Gdańsku. Po wprowadzeniu stanu wojennego 25 XII 1981 r. została aresztowana za sporządzenie petycji kolportowanej w Olsztynie. Przetrzymana w Areszcie Śledczym w Ostródzie w 1982 r. skazana wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego na 1,5 roku więzienia. Ostatecznie otrzymała wyrok 9 miesięcy więzienia w zawieszeniu. W związku z represjami przez rok pozostawała bez pracy. W latach 1981-1982 była rozpracowywana przez Komendę Wojewódzką MO w Olsztynie w ramach akcji o kryptonimie Dublerzy, a przez Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w ramach akcji o kryptonimie Belgijka.

Była bardzo aktywną działaczką: kolportowała prasę podziemną, m.in. „Rezonans”, „Wolę”, „Tygodnik Mazowski”, uczestniczyła w nieformalnych spotkaniach działaczy opozycji, obserwowwała procesy działaczy Władysława Kałudzińskiego, Andrzeja Bobera, Władysława Frasyniuka, była przedstawicielką Komitetu Helsińskiego w regionie. W 1989 uzyskała mandat posłanki na Sejm kontraktowy. Została wybrana w okręgu Olsztyn jako kandydatka bezpartyjna z poparciem Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Zasiadała w Obywatelskim Klubie Parlamentarnym, pracowała w Komisji Edukacji, Nauki i Postępu Technicznego oraz Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ochronie prawnej dziecka poczętego.

W pierwszych połowie lat 90. zajmowała także stanowisko kuratora oświaty w województwie olsztyńskim. W 1997 r. ponownie uzyskała mandat poselski z listy Akcji Wyborczej Solidarność. Należała do Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Komisji Kultury i Środków Przekazu. W kolejnych wyborach otwierała listę wyborczą AWSP w okręgu olsztyńskim. Potem wycofała się z polityki. Pośmiertnie została odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

opr. Izabela Lewandowska

www.izabela-lewandowska.pl